

УДК 347.626

Олег Простибоженко,

викладач кафедри галузевих правових наук
Київського університету права
Національної академії наук України,
адвокат, голова
Центру сімейно-правових досліджень

СПОСОБИ ПОДІЛУ СПІЛЬНОГО МАЙНА ПОДРУЖЖЯ: ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Стаття присвячена дослідженню способів поділу спільного майна між співвласниками, зокрема між подружжям, які застосовуються у державах-членах ЄС, аналізу національного підходу до регулювання цього питання, а також формулюванню висновків і пропозицій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання досліджуваного питання.

Ключові слова: спільне майно, спільна річ, подружжя, поділ спільного майна, спільна сумісна власність, спільна часткова власність.

Постановка проблеми. Зміни соціально-економічного середовища пострадянського періоду та відновлення приватної власності ставлять на порядок денний необхідність запровадження нових підходів до правового регулювання відносин власності. З прийняттям Цивільного та Сімейного кодексів України (далі – ЦК України і СК України) законодавцем було оновлено підходи до способів поділу спільного майна подружжя.

Метою даної статті є дослідження способів поділу спільного майна подружжя, що існують у європейських державах, а також вироблення пропозицій щодо вдосконалення національного правового регулювання зазначеного питання. Межі цієї статті не охоплюють питання щодо юридичної долі майнових зобов'язань подружжя у разі поділу їхнього спільного майна, дослідженням яких буде присвячено окрему працю.

Виклад основного матеріалу. На відміну від національного законодавства, яке закріплює способи поділу спільного майна одночасно і в ЦК України (ст. 364, 365, 370), і в СК України (ст. 71), законодавство європейських держав зазвичай регламентує це питання лише в одному законодавчому акті чи його структурному підрозділі. Зокрема, законодавство низки європейських держав, регламентуючи правовий режим подружнього майна, передбачає, що поділ спільного майна подружжя здійснюється за правилами поділу спадщини. Так, згідно зі ст. 1476 ЦК Франції поділ спільної майнової маси подружжя, збереження його у спільній власності, переважні права на отримання певного майна у натурі, продаж майна з публічних торгів та низка інших питань регламентується правилами, передбаченими у титулі «Спадкування» в частині розподілу майна між спадкоємцями. Подібне правило закріплене також у ст. 1476 ЦК Люксембургу, ст. 46 Кодексу сімейного і опікунського Польщі, ст. 1410 ЦК Іспанії.

Натомість законодавством інших європейських держав передбачено, що поділ спільного майна подружжя відбувається за правилами поділу спільної власності. Наприклад, у Бельгії припинення правового режиму подружнього майна перетворює спільне майно подружжя у пост-шлюбну спільну власність, поділ якої здійснюється за правилами поділу спільної власності [1, с. 29]. Подібне правило застосовується також в Італії [2].

Незалежно від підходу законодавця відповідної держави до формального вираження правил поділу спільного майна подружжя, перелік способів такого поділу у європейських державах зазвичай не відрізняється. Насамперед поділ спільного майна подружжя, подібно до України, відбувається у натурі, тобто розподіл речей між подружжям з урахуванням їх вартості. Також допускається присудження речі (майна) одному з подружжя та стягнення на користь другого з подружжя відповідної компенсації. Зрештою, можливим є продаж спільного майна з публічних торгів (аукціону) з подальшим розподілом отриманої суми між подружжям.

Особливості законодавчої техніки ЦК Франції обумовлюють закріплення доволі деталізованих і певним чином казуїстичних правил поділу спільного майна між спадкоємцями (і, відповідно, подружжям). Узагальнюючи їх, слід відзначити такі: ніхто не може бути змушений залишатися співвласником, і питання про поділ спільного майна може бути поставлене в будь-який момент; суд може відкласти поділ спільного майна на строк не більше двох років; поділ може бути здійснений шляхом присудження частини майна в натурі або сплати відповідної компенсації, якщо поділ у натурі неможливий або ж якщо позивач просить про це (ст. 815 ЦК); стосовно сільськогосподарського підприємства та житла співвласність може бути збережена на строк до п'яти років, а у разі проживання у приміщенні неповнолітнього чи

другого з подружжя – відповідно, до досягнення повноліття чи смерті другого з подружжя (ст. 815-1 ЦК); якщо майно не може бути поділене або присуджене одному зі співвласників, тоді воно повинне бути продане з публічних торгів (ст.ст. 827, 1686 ЦК); при формуванні складу часток необхідно уникати дроблення речей і розділу господарств (ст. 832); нерівність часток компенсується грошовими коштами (ст. 833 ЦК). Майже дослівно зазначені положення відображені у ЦК Люксембургу.

Згідно зі ст. 815 ЦК Бельгії співвласник може в будь-який момент зажадати поділу спільної власності, який однак може бути відстрочений за рішенням суду до п'яти років. Відповідно до ст. 827 ЦК Бельгії у разі неподільності майна воно на вимогу будь-кого зі співвласників може бути продане з публічних торгів, а у разі домовленості між співвласниками – продане на аукціоні нотаріусом, погодженим сторонами. Відповідно до ст. 832, 833 ЦК Бельгії поділ спільного майна здійснюється у натурі, при цьому, наскільки це можливо, треба уникати розділення (дроблення) об'єктів; нерівність часток компенсується грошовими коштами.

Правила поділу спільного майна подружжя за законодавством Італії передбачають, що розподіл речей має відбуватися в рівних пропорціях кожного виду майна зі збереженням можливості доплати на користь того з подружжя, чия частка виявиться меншою. Крім того, у разі неможливості поділу спільної речі через її неподільну природу чи недосягнення згоди між подружжям суд може дозволити продаж такої речі з подальшим розподілом отриманої суми між подружжям [3]. Продаж речі може відбуватися у безспірному порядку, що у випадку з нерухомістю зазвичай передбачає залучення нотаріуса для організації такого продажу, або ж – у разі виникнення спору – шляхом проведення аукціону. Реалізація рухомих речей зазвичай здійснюється через комісонера. Ці питання регулюються, передусім, ст. 784 – 791 ЦПК Італії.

Згідно зі ст. 1051, 1052 ЦК Іспанії співвласник (спадкоємець) може вимагати поділу спільного майна в будь-який момент. Відповідно до ст. 1061 ЦК Іспанії під час поділу спільного майна необхідно намагатися, щоб частки були рівними і склалися з речей такої ж самої природи, якості чи інших характеристик. Згідно зі ст. 1062 ЦК Іспанії, якщо річ неподільна, то вона може бути передана одному зі співвласників з умовою виплати іншим співвласникам відповідної компенсації. Однак якщо один зі співвласників заперечує, тоді річ буде продана на публічних торгах з допуском сторонніх учасників. Подібні положення також передбачені ст. 2101 ЦК Португалії, а також у відповідних нормах ЦПК Португалії.

Польський підхід дещо нагадує французький і бельгійський підходи щодо визначення застосовуваного законодавства. Зокрема, Кодекс сімейний і опікунський Польщі не регламентує способів поділу спільного майна подружжя, відсилаючи у цьому питанні до правил поділу спадщини (ст. 46). Однак такі

положення (ст. 1035–1046 ЦК Польщі) також не регламентують способів поділу спільного майна, відсилаючи до положень про поділ речі, яка перебуває у спільній частковій власності (ст. 1035 ЦК Польщі). Подібне подвійне відсилання міститься також у ЦПК Польщі (ст. 567, 618, 680–689). У польській доктрині вказується на практичні труднощі, пов'язані з таким подвійним відсиланням, зокрема щодо часу розрахунків між колишнім подружжям. Однак саме регулювання поділу спільної власності подружжя та спадщини із застосуванням положень про спільну часткову власність загалом не викликає заперечень і визнається обгрунтованим [4, с. 146].

Стосовно способів поділу спільного майна у ст. 211 ЦК Польщі передбачено, що кожен зі співвласників може вимагати поділу спільної речі, хіба що поділ суперечить положенням закону чи господарському призначенню речі або ж матиме наслідком істотну зміну речі чи зменшення її вартості. Згідно зі ст. 212 ЦК Польщі якщо припинення спільної власності настає на підставі рішення суду, то вартість часток може бути вирівняна шляхом грошових доплат; при поділі нерухомості суд може стяжити відповідне майно сервітутом; річ, яка не може бути поділена, підлягає присудженню одному зі співвласників з покладенням на нього обов'язку сплати компенсації іншим співвласникам або ж продажу.

Згідно зі ст. 4:60 ЦК Угорщини поділ речей, які входять до спільного майна подружжя, здійснюється за правилами поділу спільної речі. Ці ж правила підлягають також застосуванню у разі поділу прав і вимог, які становлять частину спільного майна подружжя. Відповідно до ст. 5:83 ЦК Угорщини, присвяченій спільній власності, співвласник може вимагати припинення спільної власності в будь-який момент. Варто відзначити, що це не означає, що подружжя може поділити майно під час шлюбу, оскільки право на поділ виникає лише після припинення правового режиму подружнього майна. Згідно зі ст. 5:84 цього кодексу поділ спільного майна здійснюється у натурі; річ може бути присуджена співвласнику (кільком зі співвласників) в обмін на сплату компенсації, якщо такий співвласник погоджується на передачу йому у власність такої речі; якщо річ не може бути поділена зазначеним способом або її поділ у натурі зумовить зниження її вартості чи неможливість її використання за призначенням, така річ повинна бути продана, а отримана сума розділена між співвласниками відповідно до розміру їхніх часток; при цьому співвласники мають переважне право на купівлю речі; стосовно нерухомого майна суд може перетворити його на кондомініум, тобто коли існує щонайменше два відокремлених об'єкта в особистій власності співвласників, а частина майна (обладнання, площі загального користування тощо) залишається у спільній сумісній власності; суд не може обрати спосіб поділу спільного майна, проти якого заперечують усі співвласники.

Згідно зі ст. 356 ЦК Румунії у разі припинення правового режиму спільності майна подружжя

з підстави розірвання шлюбу колишнє подружжя залишається співвласниками спільного майна, поки не буде виділена частка кожного з них. Відповідно до ст. 669 ЦК Румунії вимога про поділ спільного майна може бути заявлена в будь-який момент, якщо лише законодавчий акт, в силу якого вона існує, не передбачає відповідних обмежень. Відповідно до ст. 673 ЦК Румунії суд у виняткових випадках може відстрочити поділ на строк до одного року. Згідно зі ст. 676 ЦК Румунії поділ спільного майна відбувається у натурі. Якщо ж річ є неподільною, то вона підлягає поділу одним з таких способів: присудження одному з співвласників зі сплатою ним компенсації на користь інших співвласників або продаж такої речі способом, погодженим співвласниками, а у разі недосягнення між ними згоди – з публічного аукціону, та подальший розподіл між ними отриманої суми коштів.

Новий ЦК Чехії також закріплює специфічні правила поділу спільного майна подружжя. У § 712 цього кодексу передбачено застосування за аналогією положень про спільну власність. Згідно з § 1140 ЦК Чехії ніхто не може бути примушений залишатися у спільній власності, кожен співвласник може в будь-який час вимагати поділу (чи виділу). Відповідно до § 1144 цього кодексу якщо можливо, то суд приймає рішення про поділ спільної речі; однак річ не може бути поділена, якщо внаслідок цього істотно знизиться її вартість, а згідно з § 1145 суд може встановити сервітут або інше речове право, якщо це необхідно для належного використання новостворених речей. Відповідно до § 1147 ЦК Чехії суд за розумну компенсацію для інших може присудити річ одному чи кільком співвласникам; якщо ж ніхто зі співвласників не бажає речі, тоді суд приймає рішення про продаж речі на публічних торгах; в обґрунтованих випадках суд може прийняти рішення, що річ буде продана на аукціоні, проведеному між співвласниками. Згідно з § 1154 кодексу допускається відстрочка судом поділу спільного майна до двох років, а за домовленістю співвласників – до десяти років.

Досвід Словаччини дещо нагадує український підхід. Зокрема, згідно з § 136 ЦК Словаччини право спільної сумісної власності існує лише між подружжям. Тоді як у § 149 вказаного кодексу передбачено, що з припиненням шлюбу припускається (поки не доведено інше), що частки кожного з подружжя у спільному майні є рівними. ЦК Словаччини не закріплює способів поділу спільної сумісної власності, вочевидь виходячи з уявлення, що під час шлюбу поділ такого майна неможливий, а з його припиненням майно стає спільною частковою власністю, що знаходить своє підтвердження у судовій практиці [5, с. 285-286]. Отже, способи поділу спільної сумісної власності подружжя в цілому відповідають способам поділу речі, яка перебуває у спільній частковій власності. Відповідно до § 142 ЦК Словаччини суд може поділити спільну річ такими способами: передати річ одному чи кільком зі співвласників, поклавши на нього обов'язок сплатити суму компенсації

іншим співвласникам, або за умови, що жоден зі співвласників не бажає отримати таку річ, виставити її на продаж і розділити між співвласниками отримані кошти. Суд також може встановити сервітут у разі поділу речі у натурі, якщо це необхідно в інтересах власника новоствореного майна. При цьому з причин, які заслуговують на увагу, суд може відмовити у поділі спільної речі. Власне, виходячи з цього положення у судовій практиці Словаччини, подібно до України, склався підхід, за яким суд визначає частки кожного з подружжя у спільній речі та залишає її у їхній спільній частковій власності. Однак наголошується, що такий спосіб поділу застосовується у виняткових випадках, наприклад, коли йдеться про поділ родинного житла [див. напр.: 5, с. 288].

На увагу заслуговує досвід балтійських держав, які входили до складу СРСР. Естонія та Латвія сприйняли європейський підхід, передбачивши можливість продажу об'єкта спільної власності за рішенням суду. Так, відповідно до § 77 Закону Естонії про речові права, який присвячений поділу речі, що перебуває у спільній власності (в т. ч. подружжя), у разі недосягнення домовленості про спосіб поділу речі суд може на вимогу позивача поділити річ у натурі, передати річ одному з співвласників і покласти на нього обов'язок сплатити іншим співвласникам вартість їхньої частки або продати річ із публічного аукціону та поділити отримані кошти між співвласниками відповідно до розміру їхніх часток.

Згідно зі ст. 1074, 1075 ЦК Латвії співвласник може у будь-який час вимагати поділу спільного майна, якщо тільки інше не передбачено законом, в силу якого виникає спільна власність; враховуючи характеристики речі, яка підлягає поділу, суд може присудити кожному співвласнику його частку майна у натурі, встановивши сервітути, якщо це потрібно; передати річ одному з співвласників і покласти на нього обов'язок сплатити іншим співвласникам вартість їхніх часток; постановити рішення про продаж речі і поділити отримані кошти між співвласниками або вирішити питання шляхом жеребкування, особливо якщо має бути вирішено, хто зі співвласників отримає річ, а кому належить отримати грошову компенсацію.

Натомість законодавство Литви, подібно до держав колишнього СРСР, не передбачає можливості продажу спільної речі з публічних торгів. Вочевидь, причина такого підходу зумовлена радянським минулим та широким сприйняттям литовським законодавцем радянських уявлень. Отже, згідно зі ст. 3.117, 3.127 ЦК Литви, які присвячені поділу спільного майна саме подружжя, такий поділ здійснюється у натурі. Якщо це неможливо, тоді майно присуджується одному з подружжя і на нього покладається обов'язок виплатити другому з подружжя відповідну грошову компенсацію. За умови надання гарантії виконання такого обов'язку суд може відкласти виплату компенсації на строк до двох років. Варто зауважити, що ст. 4.90 ЦК Литви, яка регламентує поділ спільної сумісної речі, передбачено, що у разі

спору щодо неподільної речі співвласник, який бажає поділу, може лише одержати компенсацію. Інших можливостей для такого співвласника законодавство Литви не передбачає.

Згідно зі ст. 60 Закону Словенії про шлюб та сімейні відносини після визначення часток кожного з подружжя поділ їхнього спільного майна відбувається за правилами поділу спільної часткової власності. Відповідно до ст. 69, 70 Закону Словенії про речові права співвласник може вимагати поділу спільної речі в будь-який час; суд може відкласти поділ на строк до трьох років, якщо зацікавлений співвласник обґрунтує порушення його інтересів, що заслуговують на увагу; якщо фізичний поділ спільної речі неможливий, тоді суд може прийняти рішення продати річ і розділити між співвласниками отримані кошти (цивільний поділ); на пропозицію співвласника суд замість продажу спільної речі може постановити рішення про її присудження такому співвласнику зі сплатою ним іншим співвласникам відповідної суми, виходячи з визначеної судом ціни; якщо кілька співвласників бажають отримати річ, то суд присуджує її відповідно до розміру їхніх часток.

Згідно зі ст. 38 СК Хорватії стосовно спільного майна подружжя застосовуються положення, які регулюють речові та зобов'язальні правовідносини, якщо вказаним кодексом не передбачено інше. Відповідно до ст. 63 Закону Хорватії про власність та інші речові права, співвласник має право на поділ спільної речі, якого він може вимагати у будь-який час. Такий поділ полягає у визначенні частки, яка припадає на такого співвласника, що має наслідком перетворення спільної сумісної власності у спільну часткову та застосування відповідних способів поділу. Зокрема, це може бути фізичний поділ рухомих речей і «геометричний» – нерухомих (хорв. «sud će djelive pokretne stvari dijeliti fizički, a nekretnine geometrijski»), для яких також може бути встановлено сервітут; якщо такий спосіб неможливий у зв'язку зі знеціненням речі, то суд приймає рішення про продаж речі на відкритому аукціоні або іншим подібним способом та поділ отриманої суми між співвласниками (цивільний поділ) (ст. 50 Закону). За правилами ст. 51 зазначеного Закону Хорватії співвласник може просити у виняткових випадках про присудження йому речі та сплату ним вартості частки іншим співвласникам, тоді як ст. 53 передбачає також можливість створення кондомініуму.

Відповідно до ст. 34 Закону Болгарії про власність при поділі спільної речі (майна) застосовуються положення щодо поділу спадщини. Згідно зі ст. 69 Закону Болгарії про спадщину спадкоємець має право вимагати свою частку в натуральній формі наскільки це можливо; нерівномірність часток компенсується грошима; неподільне майно підлягає публічному продажу. У болгарській юридичній літературі відзначається відсутність досить чітких правил поділу саме нерухомого майна та фрагментарність і складність наявних правил, які досить часто регламентуються підзаконними актами різної юридичної сили [6, с. 214-215].

Отже, законодавство абсолютної більшості держав-членів ЄС передбачає такі способи поділу спільного майна подружжя: (1) поділ майна в натурі, який у науці також називається фізичним поділом [див. напр.: 7, с. 149-150; 8, с. 97-98; 9, с. 17], (2) присудження речі одному з подружжя з покладенням на нього обов'язку сплатити компенсацію другому з подружжя, що може забезпечуватися широким колом засобів, (3) продаж спільної речі, який у науці також дістав назву цивільного поділу [див. напр.: 7, с. 149-150; 8, с. 97-98; 9, с. 17]. У законодавстві окремих держав (наприклад, Хорватія, Словенія) знайшли своє безпосереднє закріплення поняття «фізичний поділ» та/чи «цивільний поділ» спільної речі.

Як відомо, ЦК України допускає лише можливість поділу спільного майна у натурі або ж його присудження одному зі співвласників за умови сплати ним на користь інших співвласників суми відповідної компенсації. При цьому в ЦК України моделюються два можливі випадки припинення права співвласника на частку в спільному майні: (1) стягнення на вимогу одного співвласника компенсації з інших співвласників з подальшим припиненням його права (ст. 364) та (2) присудження співвласнику компенсації всупереч його волі з припиненням його права на вимогу інших співвласників. У другому випадку вимагається внесення на депозитний рахунок суду суми відповідної компенсації (ст. 365).

Отже, на відміну від законодавства європейських держав, ЦК України доволі детально регламентує ситуації, коли один зі співвласників вимагає припинення права іншого співвласника на частку у спільному майні. При цьому в обох випадках події розвиваються всупереч волі одного зі співвласників: того, якому присуджують майно, стягуючи з нього компенсацію, або ж того, якого позбавляють права на частку у спільному майні, присуджуючи йому компенсацію.

Варто також зауважити, що Верховний Суд України у Постанові від 13 січня 2016 року у справі № 6-2925цс15 вказав, що засади справедливості, добросовісності та розумності спонукають суд до врахування інтересів обох сторін під час розгляду справ цієї категорії, зокрема, чи спроможні інші співвласники виплатити компенсацію в рахунок визнання за ними права власності на спільне майно та чи не становитиме це для них надмірний тягар [10]. Отже, національна правозастосовна практика допускає ситуацію, коли співвласнику, який бажає поділу, буде відмовлено у реалізації його права, і майно залишатиметься у спільній власності всупереч його волі.

Натомість цивільне законодавство європейських держав чітко передбачає, що особа не може бути змушена залишатися співвласником майна, але з певних підстав поділ спільного майна може бути відтермінований на чітко визначений строк. На відміну від ЦК України, цивільне законодавство держав-членів ЄС деталізовано не регламентує ситуації, коли один зі співвласників бажає поділу шля-

хом стягнення компенсації або ж, навпаки, коли один зі співвласників бажає припинення права іншого співвласника і готовий сплатити компенсацію. Такий спосіб поділу спільного майна в законодавстві європейських держав прописаний доволі лаконічно і, вочевидь, передбачає широкі дискреційні повноваження суду. Зазвичай головною умовою є згода особи на присудження їй відповідного майна. Якщо ж кілька осіб претендують на одну річ, тоді досить часто законодавство європейських держав передбачає використання жеребкування для визначення того зі співвласників, хто отримає спільне майно (наприклад, ст. 789 ЦПК Італії, ч. 4 § 77 Закону Естонії про речові права, ст. 834 ЦК Франції, ст. 1066 ЦК Іспанії, ст. 1075 ЦК Латвії).

Висновки.

Отже, цивільне законодавство держав-членів ЄС передбачає можливість лише припинення права співвласника на частку всупереч його волі та не допускає можливість виникнення у одного зі співвласників всупереч його волевиявленню права на частку, належну іншому співвласнику. При цьому законодавство європейських держав зазвичай передбачає широкі можливості для гарантування виконання співвласником обов'язку компенсувати на користь інших співвласників вартості їхніх часток (наприклад, шляхом надання відповідних фінансових гарантій, встановлення іпотеки за рішенням суду). Лише в окремих державах-членах ЄС (Словаччина) при поділі спільного майна подружжя допускається залишення речі у спільній частковій власності.

Наприкінці варто зазначити, що одним з основних завдань цивільного права є забезпечення цивільного обороту. При цьому інтерес держави полягає у його поживленні, від чого держава отримуватиме дохід у вигляді податків та інших обов'язкових платежів. Натомість, створюючи перешкоди у переході неподільної речі до одного власника і залишаючи її у спільній частковій власності колишнього подружжя, національне законодавство та суди фактично ускладнюють операції з такими об'єктами або взагалі виключають їх на тривалий час із цивільного обороту.

Таким чином, на нашу думку, доцільно запозичити європейський досвід правової

регламентації способів поділу спільного майна подружжя щодо: (1) недопустимості залишення неподільної речі у спільній частковій власності колишнього подружжя у разі виникнення між ними судового спору; (2) запровадження такого способу поділу, як продаж з публічних торгів (відкритого аукціону) об'єкта права спільної власності подружжя за рішенням суду.

Список використаних джерел:

1. Pintens W., Seyns S., Allaerts V., Pignolet D. Property relationship between spouses. National report: Belgium [Electronic resource] / W. Pintens, S. Seyns, V. Allaerts, D. Pignolet. – 46 p. // Commission on European Family Law. – Mode of access : <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Belgium-Property.pdf>
2. What are the consequences of divorce/separation? (Italy) [Electronic resource] // Couples in Europe. The law for couples in the 27 EU countries. – Mode of access : <http://www.coupleseurope.eu/en/italy/topics/5-what-are-the-consequences-of-divorce-separation>
3. Ladivisione dei beni / Dirittie Risposte [Electronic resource] // Kluwer Wolters. – Mode of access : http://www.dirittierisposte.it/Schede/Famiglia/Separazione/la_divisione_dei_beni_id1111510_art.aspx
4. Smyczyński T. Prawo rodzinne i opiekuńcze / T. Smyczyński. – 7. wydanie. – Warszawa : C. H. Beck, 2014. – 356 s.
5. Občiansky zákonník z 26. februára 1964 s judikatúrou. – 2. vydanie. – Bratislava : Iura Edition, 2013. – 398 s.
6. Джеров А. Вещно право / А. Джеров. – Осмо преработено и допълнено издание. – София : Ciela, 2010. – 438 с.
7. Gniewek E. Prawo rzeczowe / E. Gniewek. – 6. wydanie. – Warszawa : C. H. Beck, 2006. – 312 s.
8. Witczak H., Kawalko A. Prawo rzeczowe / H. Witczak, A. Kawalko. – Warszawa : C. H. Beck, 2006. – 196 s.
9. Novak B. Informal relationships. National report: Slovenia [Electronic resource] / B. Novak. – 28 p. // Commission on European Family Law. – Mode of access : <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Slovenia-IR.pdf>
10. Правовий висновок Верховного Суду України щодо присудження співвласнику грошової компенсації за частку у спільному майні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B61BF117315AB09DC2257F39005839D9?OpenDocument&year=2016&month=01&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B61BF117315AB09DC2257F39005839D9?OpenDocument&year=2016&month=01&)

Статья посвящена исследованию способов раздела общего имущества между совладельцами, в частности между супругами, которые применяются в государствах-членах ЕС, анализу национального подхода к регулированию этого вопроса, а также формулировке выводов и предложений, направленных на совершенствование правового регулирования изучаемого вопроса.

Ключевые слова: общее имущество, общая вещь, супруги, раздел общего имущества, общая совместная собственность, общая долевая собственность.

The paper is devoted to the researching of division modes of community property between co-owners in particular between spouses that are applied in the EU Member States, analysing of the national approach to this issue, as well as the formulation of conclusions and proposals aimed at improving the legal regulation of the studied issue.

Key words: community property, joint thing, spouses, division of community property, joint ownership, shared ownership.